

Μια άγνωστη, αλλά εξαιρετικά ενδιαφέρουσα σελίδα της ιστορίας της πόλης των Σερρών

Πριν από μερικές εβδομάδες και στα πλαίσια της συναυλίας που παραχώρησαν στην αίθουσα των Αστεριών οι «χειμερινοί κολυμβητές» έκπληκτοι οι περισσότεροι θεατές άκουσαν τον Αργύρη Μπακιρτζή (ψυχή του μουσικού σχήματος, ερμηνευτή, στιχουργού και παράλληλα αρχιτέκτονα της εφορείας Βυζαντινών μνημείων στην Καβάλα) να κάνει ιδιαίτερη αναφορά στο πρόσωπο του Bedr – ed – din, παραθέτοντας μεταξύ άλλων και τους παρακάτω στίχους, που έγραψε ο γνωστός Τούρκος ποιητής προς τιμήν του:

...

Ψιχαλίζει,

Στις Σέρρες, μεσ' στην αγορά των εσνάφηδων

σιμά σ' ένα χαλκοματάδικο

κρεμάσανε σ' ένα δέντρο τον Μπεντρεντίν μου.

...Ψιχαλίζει,

Η αγορά των Σερρών είναι βουβή

Η αγορά των Σερρών είναι τυφλή

Μεσ' στην ατμόσφαιρα είναι η καταραμένη μελαγχολία

της βουβαμάρας, της τυφλωσιάς,

Κ' η αγορά των Σερρών εσκέπασε την όψη της με τα χέρια της.

Ψιχαλίζει...

Λίγες μόνον ημέρες μετά σε εκδήλωση που πραγματοποιήθηκε στην Δημόσια Βιβλιοθήκη για τα Οθωμανικά μνημεία, συμπολίτης μας ορμώμενος από την παραπάνω αναφορά ζήτησε επιπλέον στοιχεία για τον Μπεντρεντίν χωρίς όμως να πάρει επαρκή πληροφόρηση.

Για το λόγο αυτό, αλλά και επειδή πιστεύουμε πως έχει πραγματικά πολύ μεγάλο ενδιαφέρον η, σύντομη έστω, εξιστόρηση της ζωής του Μπεντρεντίν, κομμάτι της οποίας είναι άρρηκτα δεμένο με την πόλη μας, σας παραθέτουμε κείμενο του (συνδημότη μας) Aydin Hacı Velî, Δρ Οθωμανικής Ιστορίας, Καθηγητή Τουρκικής Γλώσσας.

Το κείμενο αυτό παρότι δημοσιεύτηκε πριν από δύο περίπου χρόνια στην ίδια εφημερίδα, θεωρούμε πως αξίζει όχι μόνον της επαναδημοσίευσης αλλά και της ιδιαίτερης προσοχής μας.

Μπεντρεντίν, ο Σεΐχης που μαρτύρησε στις Σέρρες

Εγώ τώρα θα αποκαλυφθώ και θα επαναστατήσω!

Άνθρωποι της γης, θα πάμε να καταλάβουμε τη γη.

Και χρησιμοποιώντας τη δύναμη των επιστημών, και το μυστικό της ενότητας

εμείς θα καταργήσουμε τους κανόνες των εθνών και των θρησκειών.

(Απόσπασμα από το ποίημα του Ναζίμ Χικμέτ «Το έπος του γιου του Καδή της Σιμάβνα Σεΐχη Μπεντρεντίν»)

Πολλοί είναι αυτοί που εκπλήσσονται όταν ανακαλύπτουν ότι οι Σέρρες μία σχετικά μικρή πόλη και όχι ιδιαίτερα τουριστική είναι γνωστή στους περισσότερους Τούρκους. Ένας από τους λόγους είναι ότι οι Σέρρες κατά την Οθωμανική κυριαρχία ήταν σημαντικό εμπορικό κέντρο που βρισκόταν στο δρόμο για την Κωνσταντινούπολη, κυρίως όμως είναι γνωστή γιατί στις Σέρρες δικάστηκε και τελικά απαγχονίστηκε ο πρώτος «μουςουλμάνος σοσιαλιστής» όπως αποκαλείται από πολλούς, ο **Σεΐχης Μπεντρεντίν**. Έτσι δεν είναι καθόλου περίεργο ότι επισκέπτονται τις Σέρρες πολλοί μουςουλμάνοι Αλεβίτες (ετερόδοξοι μουςουλμάνοι) για να προσκυνήσουν το μέρος όπου μαρτύρησε και θάφτηκε ο εμπνευστής ενός μεγάλου κοινωνικοπολιτικού κινήματος του 15ου αιώνα. Για τον Σεΐχη Μπεντρεντίν έχουν γραφτεί πολλά βιβλία και έργα, αλλά αυτό που αναβίωσε τη μνήμη του και να τον έκανε ευρέως γνωστό είναι το ποίημα του μεγάλου Τούρκου ποιητή **Ναζίμ Χικμέτ**, «Το έπος του γιου του Καδή της Σιμάβνα Σεΐχη Μπεντρεντίν», το οποίο γράφτηκε το 1936, όταν ο ποιητής βρισκόταν στη φυλακή. Αλλά ποιος είναι ο Σεΐχης Μπεντρεντίν;

Ο Μπεντρεντίν γεννήθηκε το 1358 στη Σιμάβνα (κοντά στο Διδυμότειχο) από πατέρα Τούρκο Καδή (δικαστή) και μητέρα Ελληνίδα που εξισλαμίστηκε, από την οποία πιθανότατα έμαθε την ελληνική γλώσσα και τα στοιχεία του χριστιανισμού. Από τα πρώτα χρόνια της ζωής του φάνηκε η οξύτητα της σκέψης του. Οι πρώτες του σπουδές για το Ισλάμ έγιναν στην Αδριανούπολη και στο Ικόνιο, ενώ για να επεκτείνει τις γνώσεις του πήγε στο Κάιρο που μαζί με τη Βαγδάτη ήταν τα δύο μεγαλύτερα εκπαιδευτικά, και όχι μόνο, κέντρα του μουςουλμανικού κόσμου την εποχή εκείνη. Τότε γνώρισε τον άνθρωπο που σημάδεψε τη ζωή του, τον Σεΐχη Αχλάτι, ο οποίος διακήρυττε μία άλλη προσέγγιση στη μέχρι τότε σουνί (ορθόδοξη) μορφή του ισλαμισμού, ένα είδος ισλαμικού μυστικισμού. Μετά από συζήτηση που είχε με τον περίεργο αυτό άνθρωπο ο Μπεντρεντίν ανακάλυψε ότι οτιδήποτε είχε μάθει μέχρι τότε ήταν μόνο η μισή αλήθεια και σε ένδειξη απογοήτευσης πέταξε όλα τα βιβλία του στον Νείλο ποταμό και άρχισε να περιπλανιέται ενδεής και να καλλιεργεί νέες σκέψεις και απόψεις τις οποίες υπερασπιζόταν με σθένος. Οι ιδέες του απέβλεπαν στη δημιουργία μιας αρμονικής κοινωνικοπολιτικής ζωής στην Ανατολία και τα Βαλκάνια, όπου θα υπάρχει δικαιοσύνη, και κοινοκτημοσύνη και θα έχουν εξαλειφθεί οι ανισότητες και οι διαχωρισμοί εθνους και θρησκείας.

Με τον Σεΐχη Αχλάτι ο Μπεντρεντίν αναπτύσσει μία νέα πτυχή της προσωπικότητάς του, ενώ είναι ειδικός στον ισλαμικό νόμο (κάτι αντίστοιχο με θεολόγο), γίνεται μυστικιστής και επαναστάτης, μαθαίνει για τον Πανθεϊσμό και τον Υλισμό και εμπνέεται από αντικομφορμιστικές αντιλήψεις. Ο Αχλάτι τον προέτρεψε να πάει στο Ταμπρίζ του Ιράν, που την εποχή εκείνη ήταν το μεγαλύτερο κέντρο του Ισλαμικού μυστικισμού. Στη συνέχεια επιστρέφει στο Κάιρο και διαδέχεται τον Σεΐχη Αχλάτι μετά τον θάνατό του το 1397.

Το 1403 αποφάσισε να εγκαταλείψει το Κάιρο και να μεταβεί στην Μικρά Ασία και στην γενέτειρά του την Αδριανούπολη, όπου έμεινε για λίγο με τους γονείς του. Εκεί γνώρισε και τον Μούσα Τσελεμπί, ο οποίος ήταν Σουλτάνος της Ρούμελης και ήταν σε εμφύλιο πόλεμο με τον αδελφό του Μεχμέτ Τσελεμπί, ο οποίος ήταν Σουλτάνος της Προύσας. Ο Μούσα Τσελεμπί τον διόρισε ανώτατο Στρατοδίκη (Καζασκέρ) της Ρούμελης, θέση την οποία χρησιμοποίησε για να προετοιμάσει την επανάσταση που σκόπευε να κάνει. Όταν το 1412 ο Μούσα Τσελεμπί τελικά νικήθηκε και απαγχονίστηκε από τον αδελφό του, ο Μπεντρεντίν εξορίστηκε στη Νίκαια μαζί με την οικογένειά του, την χριστιανή γυναίκα του και τα παιδιά του, δύο αγόρια και ένα κορίτσι. Ο σεβασμός στην προσωπικότητά του λόγω των εξειδικευμένων γνώσεων του στον Ισλαμικό Νόμο τον γλίτωσαν από το θάνατο.

Νικήθηκαν

Για να μπορέσουν να πούνε

παντού

όλοι μαζί να τραβήξουνε τα δίχτυα απ' τα νερά,

να κάνουνε δαντέλα το σίδερο όλοι μαζί,

όλοι μαζί να οργώσουνε τη γη,

τα μελωμένα σύκα για να μπορέσουνε να φάνε

όλοι μαζί

όλα, εκτός από το μάγουλο της αγαπημένης.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□ **Ναζίμ Χικμέτ**

Στο Ντελιόρμαν, ο Μπεντρεντίν άρχισε να οργανώνει μία νέα επανάσταση, αλλά συλήήφθηκε με ύπολο τρόπο (πιθανότατα το 1416) από τους άντρες του Σουλτάνου Μεχμέτ Τσελεμπί που τον έφεραν στις Σέρρες ενώπιον του. Μπροστά στο Σουλτάνο ξεκίνησε η δίκη του για τις ετερόδοξες θρησκευτικές του απόψεις που θεωρούνταν πολύ επικίνδυνες από την Οθωμανική κυβέρνηση, αλλά πιστεύεται ότι κανένας Καδής δεν μπορούσε να αντικρούσει τις απόψεις του και να αποδείξει την ενοχή του. Έτσι ο Σουλτάνος κάλεσε τον Μεβλάνα Χαϊδάρ, ο οποίος ήταν ειδικός στον Ιερό Νόμο. Πιστεύεται ότι ούτε αυτός μπορούσε να τον καταδικάσει και τελικά ο ίδιος ο Μπεντρεντίν αποφάσισε για την καταδίκη του και έβαλε τη σφραγίδα του στη φετβά (ιερονομική ρήτρα) του Μεβλάνα Χαϊδάρ με την οποία δινόταν εντολή για την εκτέλεσή του.

Και του είπαν: «απολογήσου»

...

Ο Μπεντρεντίν χαμογέλασε,

τα μάτια του ἔλαμψαν,

εἶπε:

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□ **Ναζίμ Χικμέτ**

Ακόμη και σήμερα υπάρχουν οπαδοί της φιλοσοφίας του Μπεντρεντίν κυρίως στη Ντομπρουτζά και στην Ανατολική Θράκη. Ο εγγονός του Χαφίζ Χαλίλ έγραψε ένα βιβλίο για τη ζωή του παππού του, το ονομαζόμενο «menakibname», το μοναδικό αντίγραφο του οποίου βρισκόταν στις Σέρρες στον Καντιρί Τεκέ. Το βιβλίο αυτό έχει εκδοθεί πολλές φορές και μαζί με το βιβλίο «Varidat» (Εμπνεύσεις) που έγραψε ο ίδιος ο Σείχης Μπεντρεντίν είναι τα πιο δημοφιλή βιβλία για όσους θέλουν να μάθουν γι' αυτόν. Απόσπασμα από το ποίημα του Ναζίμ Χικμέτ μελοποιήθηκε από τον Θάνο Μικρούτσικο και συμπεριλήφθηκε στο δίσκο «Πολιτικά Τραγούδια» του 1975 σε ερμηνεία της Μαρίας Δημητριάδη. Αυτές τις μέρες προβάλλεται επίσης και ένα νέο ντοκιμαντέρ στην Αττάλεια της Τουρκίας για τον Σείχη που υπερασπίστηκε την ελευθερία, την ισότητα και τη δικαιοσύνη και διαλαλούσε ότι δεν υπάρχει κόλαση και παράδεισος και ότι όλα προέρχονται από την φύση την ίδια εποχή που στη Μεσαιωνική Ευρώπη «έκαιγαν μάγισσες».